

Vereniging van Economisten in Suriname

Nieuwjaarspresentatie

Drs. Clyde Cairo

11 Januari 2012

Inhoud presentatie

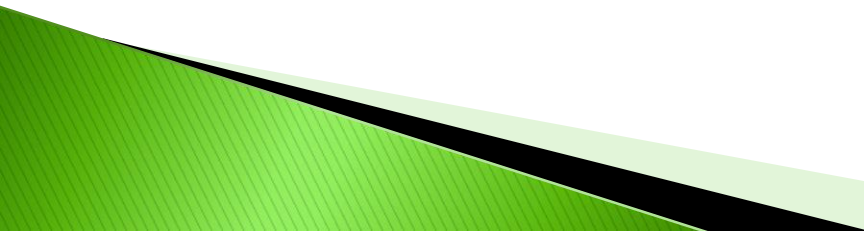
- ▶ Activiteiten VES in 2011 & Jaarplan 2012
- ▶ Wereldgebeuren in 2011
- ▶ Suriname per Jan 2012
- ▶ Economische vooruitzichten

Aktiviteiten VES 2011 & planning 2012

Activiteiten 2011

- ▶ De vereniging was heel actief in 2011, met minimaal een activiteit per maand.
 - ▶ Een aantal activiteiten zijn samen uitgevoerd met andere organisaties en instituties tw: Surinaamse Federatie van Belastingadviseurs, VSB, IntEnt & Stuurgroep Ontwikkeling Cassavesector Para (Stocpa).
 - ▶ We kunnen gerust stellen dat de VES een van de actievere vakverenigingen is in Suriname.
 - ▶ We willen alle sponsoren /organisaties bedanken voor hun ondersteuning in 2011.
-

Activiteiten 2012

- ▶ De vereniging bestaat op 17 okt a.s. 40 jaar.
 - ▶ We willen ook dit jaar met andere organisaties onze activiteiten uitvoeren.
 - ▶ Hierbij denken wij aan: de CBvS (55 jaar), Ministerie van Financien, VSB, SBF, SUVA, AdeKUS, IGSR etc.
 - ▶ We rekenen op dezelfde ondersteuning in 2012.
-

Wereldgebeurtenissen met Effecten op de Wereldeconomie

Uitzonderlijke gebeurtenissen

- ▶ Het afgelopen jaar 'tumultueus' noemen dekt nauwelijks de lading. De **Arabische Lente** was nog maar nauwelijks begonnen, of opeenvolgende **natuurrampen** in Japan, de VS en overige landen dienden zich aan.
- ▶ De dood van **Osama Bin Laden** werd opgevolgd door de geboorte van de **occupy beweging**.
- ▶ Dit uitzonderlijk jaar werd afgesloten met de **downgrading** van de **VS** en de **Eurocrisis**.

De Arabische Lente

- ▶ Niemand had begin 2011 kunnen voorzien wat zich de afgelopen twaalf maanden zou voltrekken in de Arabische wereld. Leiders die al tientallen jaren aan de macht waren, zwichtten voor de macht van de massa, ondanks regimes alles inzetten om veranderingen tegen te houden en aan de macht te blijven, met gewelddadige gevolgen.
- ▶ *In zes landen was de Arabische Lente het meest ingrijpend: **Tunesie, Egypte, Jemen, Bahrein, Libië en Syrië.***
- ▶ Vooral Libië met de protesten, de hevige luchtaanvallen van de NAVO, de gevangenneming en dood van Gaddafi haalden het nieuws.

De dood van Osama Bin Laden

- ▶ De meest besproken dode van 2011 is wellicht Osama Bin Laden. De leider van Al-Qaeda werd op 2 mei door elite-troepen van het Amerikaanse leger gedood in Pakistan.
- ▶ De Amerikanen zijn zeer voldaan en de “tension” in de strijd tegen terrorisme wordt verminderd. Amerikaanse strijdkrachten worden uit Irak en Afganistan gehaald en er wordt minder besteed aan militaire uitgaven.

Costs of War

- ▶ Het onderzoek van het Watson Institute, richt zich op de oorlog in Irak en de strijd tegen terrorisme in Afghanistan en Pakistan. De “Costs of War” sinds 2001 bedroeg \$3700 miljard en telde tussen de 224.000 en 258.000 gesneuvelden, waaronder 125.000 burgers in Irak. Daarnaast zijn nog veel meer slachtoffers gevallen door indirecte gevolgen van de oorlog, zoals geen toegang tot schoon drinkwater, gezondheidszorg en voedsel. Nog een 365.000 mensen raakten gewond en 7,8 miljoen verloren hun huis of moesten deze achterlaten.

De Occupy beweging

- ▶ In Amerika demonstreerden, net zoals in veel ander grote steden in Europa, Azië en Australië, tienduizenden mensen tegen corruptie, kapitalisme en bezuinigingen. De demonstraties komen voort uit de Occupy Wall Street-beweging in de Verenigde Staten. Het Occupy-protest in sommige Europese landen liep weleens fors uit de hand.

Dodelijkste Natuurrampen

	Land	Oorzaak	Doden	\$miljard
1	Japan	Zeebeving	15,451	38
2	VS	Tornado's en orkanen	552	25
3	Nieuw-Zeeland	Aarbevingen	189	13
4	Thailand	Overstromingen	427	9-12
5	Australie	Overstromingen	nb	2.5
6	Filipijnen	Typhoon	1,000	nb
7	Brazilië	Landverschuivingen	741	nb
8	Turkije	Aarbevingen	644	nb
9	Pakistan	Moessonregen	230	nb
10	China	Overstromingen	175	nb
11	Birma	Aarbevingen	74	nb
	Totaal naar schatting		19,483	\$100 Miljard

De verlaging van de AAA rating van de VS

- ▶ Kredietbeoordelaar Standard & Poor's heeft op 6 aug 2011 de kredietwaardigheidsstatus van de Verenigde Staten voor leningen op de lange termijn met een stap verlaagd naar AA+. De verlaging betekent dat het op termijn duurder wordt voor de Amerikaanse overheid, bedrijven en consumenten om te lenen en heeft effect op de econ. groei.
- ▶ Het bezuinigingsplan van \$2,1 biljoen over een periode van tien jaar is veel lager dan S&P graag had gezien. De kredietbeoordelaar liet weten dat het een bezuiniging van \$4 biljoen noodzakelijk acht om het land weer financieel gezond te maken.

De Eurocrisis

- ▶ De **Europese staatsschuldencrisis** is de term voor de financiële crisis die uitbrak binnen het eurogebied nadat Griekenland, zijn schulden niet meer zelfstandig kon financieren. Hierdoor raakten de financiële markten in paniek en liep de monetaire unie gevaar.

Oorzaak

- ▶ De financiële huishouding van Europese overheden is door de kredietcrisis van 2008 aanmerkelijk verslechterd. Als gevolg van de lage of negatieve groei daalden de belasting opbrengsten, terwijl de uitgaven toenamen door stijgende werkloosheidsuitkeringen, hogere pensioenen en kosten van reddingsoperaties van banken en andere bedrijven. Als gevolg hiervan waren er aanzienlijke **begrotingstekorten** en steeg de **overheidsschuld** significant.

Begrotingsregels EU

- ▶ De Maastrichtnorm schrijft voor dat de staatsschuld ten hoogste 60% van het bruto nationaal product (BNP) bedraagt.
- ▶ De Europese begrotingsregel, stelt dat een tekort van maximaal **drie procent** van het BBP is toegestaan. Bij overtreding van de drie-procent norm moeten lidstaten ervoor zorgen zo snel mogelijk weer onder dit plafond te komen.

Staatsschuld en tekort Euro Landen

Economische Crisis EU		Staatsschuld	Begrotingstekort	
Rank	Land	% van BBP	% van BBP	Rank
1	Griekenland	142.8	10.5	2
2	Italië	119.0	4.6	16
3	België	96.8	4.1	19
4	Ierland	96.2	32.4	1
5	Portugal	93.0	9.1	5
6	Duitsland	83.2	3.3	21
7	Frankrijk	81.7	7.0	10
8	Hongarije	80.2	4.2	18
9	Engeland	80.0	10.4	3
10	Oostenrijk	72.3	4.6	17
11	Malta	68.0	3.6	20
12	Nederland	62.7	5.4	14
13	Cyprus	60.8	5.3	13
14	Spanje	60.1	9.2	4
15	Polen	55.0	7.9	7
16	Finland	48.4	2.5	24
17	Letland	44.7	7.7	8
18	Denemarken	43.6	2.7	23
19	Slowakije	41.0	7.9	6
20	Zweden	39.8	0.0	26
21	Tsjechie	38.5	4.7	15
22	Litouwen	38.2	7.1	9
23	Slovenie	38.0	5.6	12
24	Romenie	30.8	6.4	11
25	Luxemburg	18.4	1.7	25
26	Bulgarije	16.2	3.2	22
27	Estland	6.6	0.0	27

Bron: Eurostat

Noodfonds Eurozone

- ▶ In 2010 is een tijdelijk noodfonds in werking gesteld om eurolanden met financiële problemen bij te staan en de stabiliteit van de euro te waarborgen. Dit tijdelijke fonds (European Financial Stability Facility (EFSF)) zal lopen tot 2013. Een permanent noodfonds, het Europese Stabiliteitsmechanisme (ESM), moet vanaf medio 2013 voorkomen dat landen met financiële problemen de euro verzwakken. Het noodfonds heeft een leencapaciteit van EUR440 miljard. De hulp kan volgens de afspraken alleen worden toegepast als deze onmisbaar is voor de stabiliteit van de hele eurozone.

Verminderde economische groei

- ▶ De opgesomde uitzonderlijke gebeurtenissen zorgden voor een onrustig economisch klimaat en vooral speculatie op de aandelenbeurzen en stijging van de olieprijs met als gevolg lagere economische groei in de wereld. De goudprijs steeg over het gehele jaar met 10%. Het is het elfde jaar op een rij dat de goudprijs is gestegen. Een troy ounce (31,1 gram) sloot per 6 Jan op \$1617. Het edelmetaal is zeer gevraagd vanwege de onrust door de aangehaalde gebeurtenissen.

Vooruitzichten Wereldeconomie

- ▶ De VN en het IMF stelden de groeiverwachting voor 2012 bij naar 2,6%. Daarbij gaven beide de waarschuwing dat de wereldeconomie "balanceert op de rand van een grote crisis".
- ▶ De Europese economieën zullen met 1,5% krimpen (Pimco) als gevolg van omvangrijke bezuinigingen. De afbouw van schulden en hoge rentes op staatsschulden kost Europa negatieve economische groei en hoge werkloosheidcijfers.
- ▶ Schuld VS zal blijven boven 90% van het BBP en de federale overheid zal worstelen met maatregelen ter bestrijding van het begrotingstekort. De VS groeit met slechts 1%.

Vooruitzichten Wereldeconomie (2)

- ▶ Japanse economie in milde recessie (0,1% krimp)
- ▶ Azie en Latijnsamerika zullen blijven groeien
- ▶ Er zal een powershift plaatsvinden van Europa naar BRICS landen naar 2020 toe
- ▶ De Euro zal verder dalen naar USD 1,20
- ▶ De olieprijs zal rond de USD 100 per vat schommelen en de goudprijs blijft hoog rond de USD 1600 per troy ounce.
- ▶ De wereldbevolking van 7 miljard zielen zal stijgen naar 8 miljard in 2030 en 9 miljard in 2050. Dit heeft tot gevolg dat de vraag naar en de prijs voor grondstoffen, energie, water en voedsel zal stijgen

Vooruitzichten Wereldeconomie (3)

- ▶ Natuurrampen en oorlogen (Iran??) zullen steeds meer opeisen van de groei van de wereldeconomie
- ▶ Ook de grote opkomende economieën, zoals Rusland, China en Brazilië, worden geraakt door de Europese problemen. "Deze landen zullen lijden onder de instabiliteit", denkt het IMF.
- ▶ Een deel van het Europese probleem is volgens het IMF dat in veel landen **protectionisme** als een reflex de kop opsteekt.

Shifting Powers

Braziliaanse economie is zesde grootste ter wereld

- ▶ De Braziliaanse economie is voor het eerst groter geworden dan de Britse economie. Dat maakte onderzoeksgroep Centre for Economics and Business Research (CEBR) op 26 december jl. bekend. De Brazilianen komen daarmee op de zesde plaats ter wereld.
 - ▶ De Braziliaanse economie is het afgelopen jaar met 7,5 procent gegroeid.
-

Shifting Power to 2020

- ▶ De onderzoekers verwachten dat Rusland en India, nu nog de nummers 9 en 10, in 2020 op plaats 4 en 5 staan.
- ▶ Europa lijkt een aflopende zaak. De grootste economie van de EU, Duitsland, daalt van de vierde plek in 2011 naar de zevende positie in 2020. De Franse economie ruilt de vijfde plek in voor de negende plaats. Groot-Brittannië zakt naar 8.
- ▶ De BRICS economieën zullen vier (4) van de zes (6) top posities innemen. De VS, China en Japan worden geacht hun respectieve eerste, tweede en derde plaats te behouden.

World GDP ontwikkeling

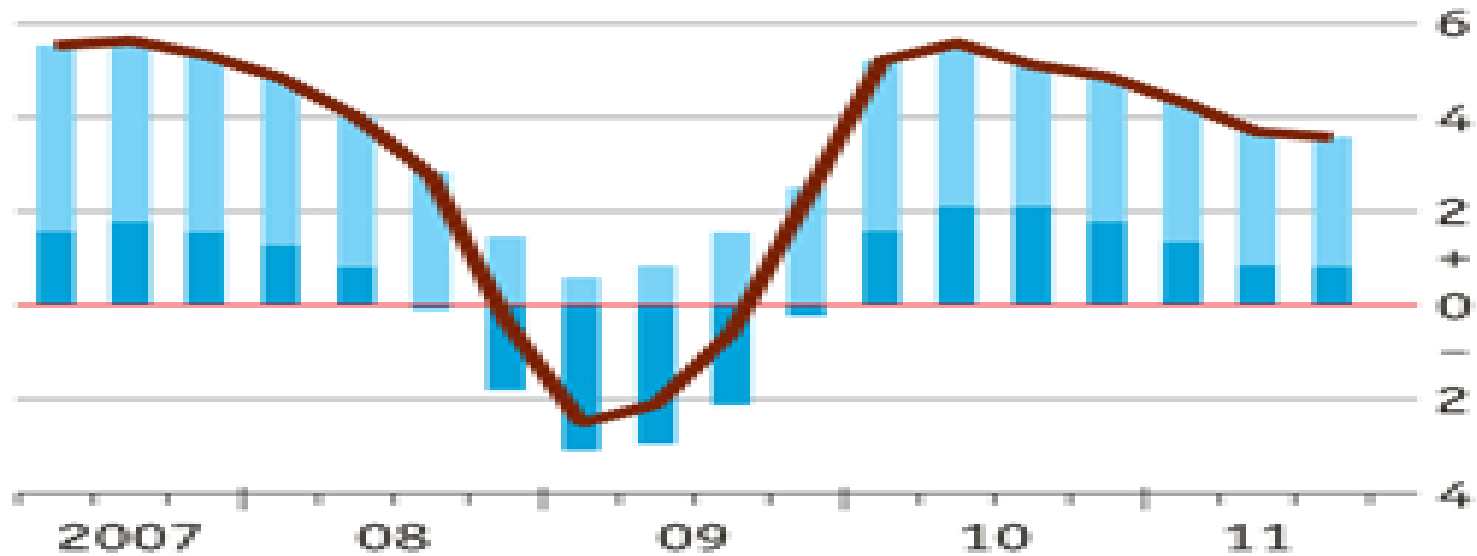

World GDP*

% change on a year earlier

■ Developed economies
■ Developing economies

— World

*Estimates based on 52 countries representing 90% of world GDP. Weighted by GDP at purchasing-power parity

Source: *The Economist*

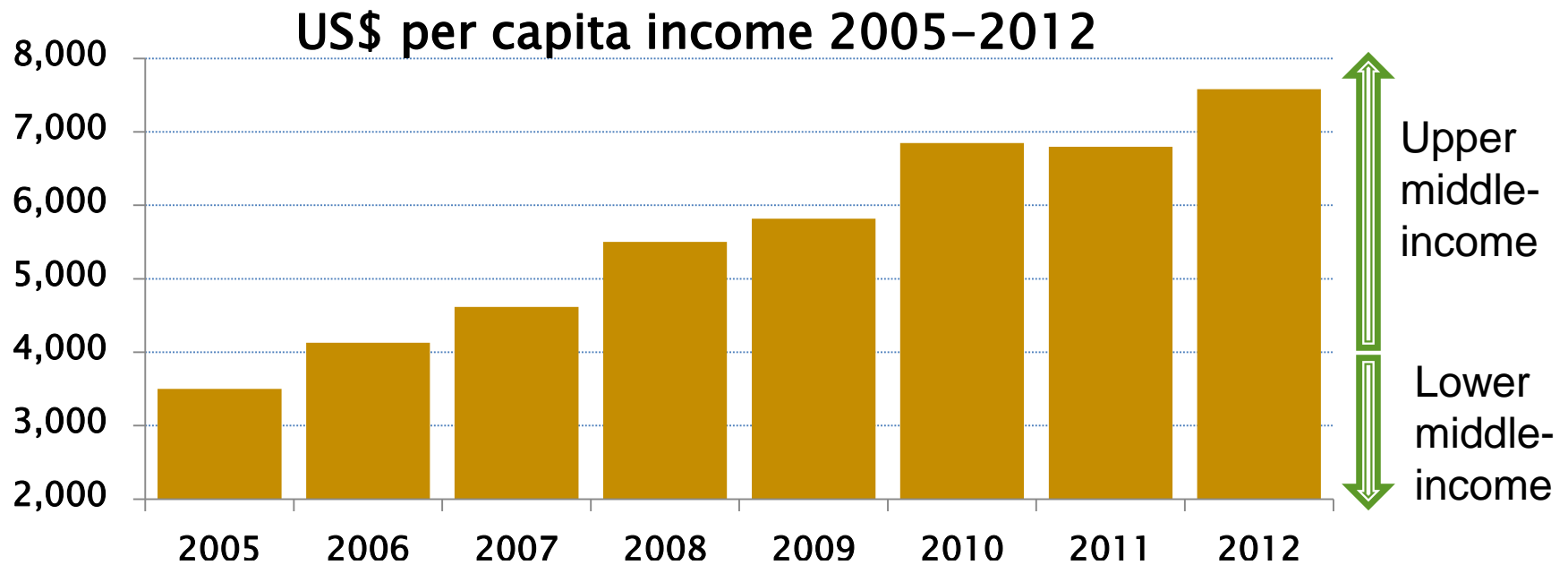
Top 15 economieën naar GDP

	Nom GDP in millions USD		GDP per capita-nom		GDP per capita-PPP	
Rank	World	70,011,680	9,998	Rank	10,922	Rank
1	United States	15,064,816	48,147	15	46,860	7
2	China	6,988,470	5,184	90	7,544	94
3	Japan	5,855,383	45,774	18	33,885	24
4	Germany	3,628,623	44,558	19	36,081	19
5	France	2,808,265	44,401	20	33,910	23
6	Brazil	2,517,927	12,917	53	11,273	76
7	United Kingdom	2,480,978	39,604	22	35,059	21
8	Italy	2,245,706	37,046	24	29,480	29
9	Russia	1,884,903	13,236	51	15,612	53
10	India	1,843,382	1,527	135	3,408	129
11	Canada	1,758,680	51,147	10	39,171	13
12	Spain	1,536,479	33,298	26	29,830	27
13	Australia	1,507,402	66,984	5	39,764	10
14	Mexico	1,185,215	10,803	60	14,406	60
15	Korea, South	1,163,847	23,749	31	29,997	26
16	Nederland	858,282	51,410	9	40,973	9
151	Suriname	3,889	7,281	85	8,951	87
Source: IMF (183 countries) - 2011 est			2011 est		2010	

Suriname

An overview

Snelle economische groei (CBvS)

- Het per capita inkomen is meer dan verdubbeld vanaf 2005.
- Met sterke economische groei, is Suriname verworven tot een Upper middle income country.

External Sector Data (CBvS)

External Sector	2006	2007	2008	2009	2010*	2011Q1*	2011Q2*
Merchandise exports (mln USD)	1,174.5	1,359.0	1,743.5	1,404.3	2,084.1	592.7	640.1
of which mineral sectors	1,094.8	1,260.1	1,615.6	1,338.4	1,770.1	514.0	555.6
Merchandise imports (mln USD)	902.6	1,044.8	1,304.3	1,295.5	1,442.8	372.1	383.3
Current account (mln USD)	221.3	335.3	427.4	209.5	652.9	207.6	179.8
International reserves (mln USD)	237.6	400.8	472.6	658.0	667.7	633.1	700.1
International reserves (months of imports)	2.7	3.6	3.1	4.9	5.1	4.8	5.0
Exchange rate (official) (SRD per USD)	2.780	2.780	2.780	2.780	2.780	3.232	3.291
Exchange rate (free market) (SRD per USD)	2.798	2.799	2.800	2.800	2.802	3.227	3.346

Arbeidsmarkt 2010 (ABS)

Arbeidsmarkt Suriname		
Totale bevolking	531,306	
Arbeidsplaatsen	103,915	
Overheid	41,414	40%
Mijnbouw en bauxietverwerking	3,090	3%
Industrie (excl bauxiet verwerking)	7,018	7%
Landbouw, veeteelt, visserij & bosbouw	11,643	11%
Constructie	10,030	10%
Handel, restaurants & hotels	19,303	19%
Financiële inst., woon- en comm. Diensten	3,275	3%
Overige	8,142	8%
Werkloosheid	12,525	

Suriname

De vooruitzichten;

Vijf Gouden Sectoren

- ▶ Groen Goud (Agro industrie en Toerisme)
 - ▶ Zwart Goud (Olie)
 - ▶ Rood Goud (Bauxiet)
 - ▶ Geel Goud (Goud)
 - ▶ Wit Goud (Water)
-

Agro industrie en Toersime

- ▶ Suriname heeft de kans de voedsel schuur voor Caricom worden. Er dient prioriteit te worden gegeven aan de verdere kwalitatieve ontwikkeling en verhoogde produktie van deze sektor.
- ▶ Suriname met 90% ongerept bos moet blijven onderhandelen voor “Boscompensatie”.
- ▶ Grootschalige FDI's van Aziatische landen zoals de USD 200 miljoen investering in de palmolie industrie zijn haalbaar.
- ▶ De grootste kansen liggen in het verder ontwikkelen van duurzaam toerisme

Suriname Tourism Potential (rapport UCLA applied MGT Research Team - mei 2011)

<u>Current Market (2009)</u>		<u>Potential Future Market (2020)</u>
164,000 Overnight Arrivals		543,000 Overnight Arrivals
435m SRD / \$155m Visitor Expenditures		1.7b SRD / \$0.5b Visitor Expenditures
7,500 Employees		54,000 Employees

Water en Energie

- ▶ Suriname is een waterrijk land. Gezond en veilig drinkwater wordt een schaars product in de wereld. Mogelijkheden voor de export hiervan moeten goed worden bestudeerd.
- ▶ Ook het vergroten van de opwekcapaciteit van hydro-energie is vanwege de economische groei van Suriname noodzakelijk. Gedacht wordt aan het Grankriki project (16mw, \$144M), het Tapajai project (60mw, \$425M) en/of het Kabalebo project tegenover thermische energie die tweemaal duurder zal zijn. De milieu, sociale en culturele implicaties dienen hierbij wel in acht te worden genomen.

Verwachte investeringen in de mijnbouwsector

Bedrijf	project	investering	arbeidsplaatsen	
			constructie	operatie
Staatsolie	raffinaderij expansion project	\$650 miljoen	1,500	onbekend
Suralco	lelydorp 1 mijn, nassaumijn	\$600 miljoen	onbekend	onbekend
Iamgold	uitbreiding Rosebel goudmijn	\$500-800 miljoen	onbekend	onbekend
Surgold	Merian & Sabajo goudmijn	\$750-900 miljoen	2,000	920
	Totaal	\$2,500-\$2,950 milj	3,500+	920+

Effecten wereldeconomie op Suriname

- ▶ De eurocrisis zorgt voor een zwakke Euro, waardoor de prijzen van goederen geïmporteerd uit Europa goedkoper worden
- ▶ De onzekere wereld situatie zorgt voor een hoge prijs van goud en olie. De stijging van de produktie van deze goederen in Suriname zorgt voor een hogere exportwaarde.
- ▶ De groei van de wereldbevolking zorgt voor meer vraag naar voedsel, water en energie. Deze sectoren moeten worden beschouwd als strategische sectoren voor Suriname.

Effecten wereldeconomie op Suriname (2)

- ▶ Door alternatieven voor aluminium en de verminderde vraag naar goederen in Europa is verwachtbaar dat de prijs van bauxiet zal dalen.
- ▶ De groei van toeristen uit Europa zal minimaal toenemen, doch de groei uit het regionaal vervoer en andere landen agv destinatie marketing van Suriname zal een positief effect hebben op deze sector.

Macroeconomisch verwachting

	2008	2009	2010	2011	2012
Economische groei (real GDP %)	4.7	3.1	5.3	4.0	4.5
Inflatie (CPI, einde jaar)	9.4	1.3	10.3	15.5	7.7
Fiscaal balans (% of BBP)	1.9	-2.4	-2.8	-2.2	-2.0
Overheidsschuld (% of BBP)	18.1	18.6	21.1	21.2	20.8

- Prijs en volume stijging van Suriname's exporten hebben de groei vanaf 2000 versterkt. Wij verwachten een verdere stijging van onze economische groei welke gekoppeld moet worden aan prudent fiscaal en monetair beleid.
- Het begrotingstekort in 2012 is inclusief betalingen tbv een Soeverein Welvaartsfonds (USD 20 million).

Conclusie (1)

- De effecten van de wereldeconomie zijn positief voor Suriname. De investeringen in de mijnbouwsector kunnen een investering van \$3 miljard belopen voor de komende 5 jr, evenveel als 35 jr ontwikkelingshulp. Water en de duurzame sectoren verdienen speciale aandacht, vanwege de enorme potentie voor het verdienen van deviezen en het creëren van werkgelegenheid.
- Het gevaar dat de economie oververhit raakt, is aanwezig wat zal leiden tot een tekort aan werknemers en een hoge inflatie.
- Voor wat betreft de megaplannen van de regering voor infrastructuur en woningbouw willen wij benadrukken dat de behoefte hiertoe aanwezig is, maar dat de financiering steeds gebaseerd dient te zijn op de verdien-, terugbetalings- en uitvoeringscapaciteit van ons land.

Conclusie (2)

Voorwaarden voor groei zijn:

- ▶ Een stabiel politiek klimaat
 - ▶ Goede naleving en beleving van wet en recht
 - ▶ Solide, onafhankelijke monetaire autoriteiten
 - ▶ Een goed ontwikkelingsplan met sterke onderhandelings- en uitvoeringscapaciteit
 - ▶ Adequate infrastructuur (energie, wegen, ict, havens, etc)
 - ▶ Goede gezondheidszorg en schoon milieu
 - ▶ Goed geschoolde arbeiders
 - ▶ Veiligheid
-

Bedankt voor uw Aandacht

